

Eivissa bisbat?

per Joan Marí Cardona

Els nostres avantpassats tenien les idees tan clares sobre aquesta qüestió que fins i tot a fora d'Eivissa es creia que no tenien el cap prou bé.

Eivissa bisbat? Aquesta era la irònica pregunta que es feien a ells mateixos els alts dirigents de l'Estat i de l'Església quan els eivissencs anaven a tractar amb ells «lo negoci del bisbat». I un lleu somris, compassiu i misericordiós, era la resposta immediata que els nostres síndics rebien.

Ja sabem que fins als nostres dies els grans centres del país han desconegut no sols la nostra realitat insular, sinó també el nostre nom. També a més baix nivell Eivissa i Formentera s'han identificat moltes vegades amb algun tros de l'illa de Mallorca, o han sét situades al mar Atlàntic, prop de les costes d'Àfrica, plenes de bananes i altres fruits tropicals... perquè Palma, Las Palmas... Eivissa...

Deixant, però, les anècdotes, que per altra banda són sempre ben significatives, és cert que quan els eivissencs del segle XVI començaren a dir que volien bisbat propi, era necessària una d'aquestes dues qualitats: o ignorar totalment el que era un bisbat o tenir unes conviccions tan fermes i unes raons tan fortes que amb el cap ben alt poguessin demanar-lo a Roma, a Madrid, a Tarragona i a qualsevol altre lloc.

Com que ningú podia aleshores comprendre que els eivissencs posseïen la segona qualitat, un senzill i lògic raonament feia que tothom es decantàs per admetre que tenien la primera, és a dir que no sabien el que volien. Just igual que els fills de Zebedeu quan demanaven a Jesús que els concedís seure a la seua dreta i a la seua esquerra.

Per tal de justificar posicions preses a priori no podien mancar mai certes preguntes, a les quals els nostres síndics responien senzillament i encertada:

¿On són les illes d'Eivissa i Formentera?

¿Quina és la seua població?

¿Com s'anomena la Ciutat que haurà de ser la seu del bisbe?

¿Com s'hi podrà mantenir un bisbe amb tot el seu acompanyament?

I els síndics, que solien ser jurats de la Universitat o beneficiats de Santa Maria, repetien les respostes que de tant de repetir-les ja les sabien de memòria:

Les nostres illes són situades a tres o quatre dies de navegació a vela, segons els vents, de les costes d'Espanya...

La seua grandària no és molta, és la normal per viure-hi persones. És possible d'anar caminant en un sol dia de cap a cap.

Habitants no pot haver-n'hi molts... Formentera és despoblada, perquè les pestes i els enemics no permeten que hi visquem. Damunt damunt l'illa d'Eivissa pot tenir vuit, deu o dotze mil habitants, els quals viuen escampats pertot arreu i són molt difícils de comptar.

De ciutats només n'hem sentit a parlar..., coneixem la Ciutat de Mallorca i també d'altres com Barcelona i sobretot Tarragona... A Eivissa només tenim la Vila, a Vila... solem dir, que no és gaire gran, però amb la nova fortificació que el rei hi està fent no podrà entrar-hi ja cap enemic mai més. El bisbe hi viuria tranquil i segur de tot perill.

A Vila hi ha grans senyors, particularment al Carrer Major, on es veuen moltes façanes que damunt la porta tenen escuts de pedra...

¿Què devien pensar aquelles altes figures de la política i de la religió en haver escoltat aqueixes respostes? Sens dubte que encara quedaven més convençuts de les seues conviccions.

Els eivissencs, però, no sols es defeniïen, també sabien atacar, i per això continuaven parlant, com una genero-

sa concessió que els feien perquè el que volien no es realitzaria.

Un bisbe, segons ens han ensenyat, és un pastor espiritual, i a Eivissa hi ha ovelles que tenen el seu pastor massa lluny... On viuen les ovelles, ha de viure-hi el pastor, i si no es fa així el ramat ha d'acabar malament.

Hi podria viure bé un pastor propi, ja que el pastor de Tarragona, que no ve mai a l'illa, posseeix bones rendes dels estanys i d'altres coses..., i tot això hauria de ser del bisbe d'Eivissa..., és ben just.

Que Déu vos dó un bon viatge! Paraules segurament acompanyades d'una benedició especial quan parlaven amb bisbes. I la promesa de fer tot el que fos possible —que interiorment pensaven que no era res— eren les darres paraules que els síndics escoltaven avui, demà i passat.

Els de Tarragona, arquebisbe i ardiaca de Sant Fructuós, també tenien les idees clares, però cap a l'altre caire. I mantenien les orelles reveixinades per conèixer els camins que prenien els eivissencs quan sortien de l'illa per anar aquí o allà a tractar del que segons ells era un «somni irrealitzable».

Allò era, més o menys, com la lluita de David contra Goliat. El conegut joc de paraules ja ens assabenta que la força de la raó és molt diferent de la força de la força.

És cert que els arquebisbes, almenys alguns, per causa que amb el senyoriu tenien la greu obligació pastoral de la nostra parròquia de Santa Maria, que comprenia tots els eivissencs, i també els formenterers quan tornà a haver-n'hi, no solien tenir les posicions tan contràries com els ardiaques de Sant Fructuós. Els arquebisbes no deixaven de conèixer els seus deures, però coneixien també la mar i els seus perills, i no es decidien a venir perquè tenien molta por. I la consciència els solia turmen-

tar de tant en tant. Ells no s'haurien oposat mai que es fes el bisbat d'Eivissa si el rei els compensava amb altres béns a terra ferma de les rendes que havien de perdre a Eivissa. D'aquesta manera s'haurien pogut desentendre airovement dels seus deures de tipus religiós.

Els ardiaques mai no volgueren posar a discussió els seus arguments. Com que no tenien cap altra càrrega, llevat dels cavalls armats del quartó de Portmany i poca cosa més, ells desco- neixien els corcons de consciència i no volien desfer-se de les rendes d'Eivissa, perquè eren el suport d'altres càrregues que tenien a la seu tarragoniana.

Davant totes aquestes dificultats, malgrat que les raons dels eivissencs poguessin semblar tan rectes i clares com la llum de migdia, l'erecció del bisbat no acabava de veure's possible. Els caps de l'Estat i de l'Església no s'atrevien a dir la darrera paraula. Al capdallà Eivissa i Formentera no eren més que unes illetes perdudes emmig de la mar, que només les coneixien els qui hi anaven a comprar sal o els qui a les costes d'Espanya els venien blat i altres grans perquè poguessin continuar vivint.

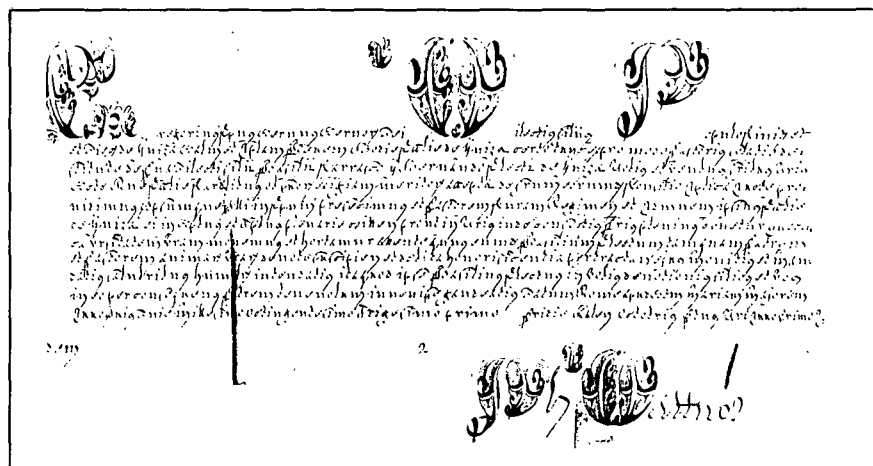
Ningú no pot desconèixer que les normes usuals de tota la societat d'aleshores, incloent-hi l'Església, afavorien la posició de Tarragona. Veure com vivia un bisbe a qualsevol ciutat, l'altíssima consideració que tothom li tenia, el gran senyoriu que el voltava, els seus hàbits lluents coberts amb la creu pastoral... ¿Era possible imaginar que un bisbe pogués tancar-se dins els petits límits de l'illa d'Eivissa? Així es pensava aleshores pertot arreu, menys a Eivissa, on no es coneixia l'alta glòria de l'alta societat ni que un bisbe pogués viure també dins els núvols d'aquella concepció de la vida.

Aquí es continuava creient que un bisbe, per damunt de tot és un pare i un pastor, malgrat que la societat vulgui posar-lo dins d'unes formes externes que les circumstàncies imposaven.

Totes aquestes raons eren les que constituïen el gran mur que els eivissencs no aconseguïen enderrocar. A la fi, però, el mur s'anà desfent davant la constant sollicitud nostra que mai no va conèixer cap mena de defalliment.

A Roma començaren a veure la conveniència, i després la necessitat, del bisbat d'Eivissa i Formentera. A Tarragona tot continuava pel camí de sempre: A la cort també es prenia a poc a poc el camí de la solució posi-

Nomenament del bisbe Basilio Antonio Carrasco (Butlla del papa Gregori XVI, 1831)

Encapçalament i primeres línies d'una carta pastoral del bisbe Basilio Antonio Carrasco (1850).

NOS D. D. BASILIO ANTONIO CARRASCO HERNANDO
 POR LA GRACIA DE DIOS Y DE LA SANTA SEDE APOSTOLICA OBISPO DE IBIZA Y FORMENTERA, TENIENTE VICARIO GENERAL CASTRENSE DE LOS EJÉRCITOS Y ARMADA, DEL CONSEJO DE S. M., ETC. ETC.

Á TODOS NUESTROS AMADOS DIOCESANOS,
 AN EXCELSÍTIMOS COMO SEculares,
 SALUD, PAZ Y BENDICION EN NUESTRO SEÑOR JESU CRISTO.

Quando en todas y por todas partes resonaban las glorias de la gran Reina del universo, MARÍA SANTÍSIMA, y por donde quiera corrían los fieles de todo sexo y condicion, clase y categoria, así en las pequeñas aldeas como en las populosas ciudades, á filiarse bajo sus banderas, inscribiéndose en la pia y laudable asociacion de la Corte de MARÍA, establecida con el único y exclusivo objeto de tributar á esta Señora los mas rendidos obsequios, é implorar su patrocinio; cuando veíamos con indecible consuelo nuestro que esta soberana Emperatriz de cielos y tierra iba extendiendo su benigna y poderosa dominacion en los corazones de todos los españoles por medio de esta devocion saludable, y estos como verdaderos hijos suyos se veían de continuo postrosados á sus pies delante de sus altares rendirle el homenaje de su amor y reverencia, hemos sabido con dolor que en el número 164 (correspondiente al viernes 5 de ju-

Segell del bisbe Basilio Antonio Carrasco.

va. Així, més prest o més tard, havia de realitzar-se el «somni irrealitzable» del segle XVI.

Joan Arenys fou l'últim ardiaca de Sant Fructuós, perquè des de l'any de la seua mort (1777) la Santa Seu no havia volgut proveir aquella dignitat catedralícia, amb la decisió callada que les seues rendes haurien de passar a la diòcesi d'Eivissa i Formentera. El capítol de Tarragona insistí repetidament, però ja no aconseguí res. A Roma s'havia pres la determinació final per al dia que semblàs més oportú, i per això s'anaven llevant les velles i fortes dificultats.

El rei donà el títol de Ciutat a la Vila d'Eivissa, perquè com sabem no era possible imaginar que un bisbe titular residís a una vila. Així tot restava a punt. Fins i tot l'arquebisbe de Tarragona ho veia amb bons ulls, i el paborde de Santa Maria Josep Bertran acceptà de bon grat que li commutassin el seu títol per un altre de qualsevol rectoria a terra ferma.

Pius VI publicà la butlla d'erecció del nostre bisbat el dia 30 d'abril de

l'any 1782. El desig de més de dos segles s'havia complit.

El primer bisbe Manuel Abat y La-sierra va arribar el 1784. Va recórrer detengudament les dues illes per veure personalment quines eren les necessitats més urgents i quins els llocs on s'havien de fer les esglésies noves i les demarcacions parroquials. El 1785 es publicà el decret de constitució de les noves parròquies. L'església parroquial de Santa Maria ja s'havia convertit en catedral per l'esmentada butlla de Pius VI. Així començava a caminar la jove Església diocesana d'Eivissa i Formentera.

És cert que aquest segon centenari del nostre bisbat ha passat sense gaire pena ni gaire glòria. L'Església d'Eivissa i Formentera hauria d'haver commemorat un esdeveniment que costà tant de treball aconseguir-lo durant els segles XVI-XVIII, quan els corrents eren molt contraris. Tal vegada els anys vinents, que assenyalen el segon centenari de les primeres realitzacions de la nova diòcesi, podran ser testimonis d'algun digne record. Per

El palau episcopal, popularment conegut per cal bisbe, abans de la remodelació de la plaça de la Catedral. (Foto d'Elias Torres.)

part nostra procurarem recordar clarament l'abast que ha tengut i té a les nostres illes l'obra que els diferents bisbes han dut a terme.

Avui, però, no es pot acabar aquesta breu ressenya sense fer memòria d'un bisbe excepcional: Basilio Antonio Carrasco Hernando. Podem anomenar-lo *eivissenc honorari* perquè realment ho va ser, malgrat que fos natural de terres castellanes, Guadalajara concretament.

Durant uns vint anys fou bisbe d'Eivissa i Formentera, i les seues obres de

caritat i solidaritat humana no tenien altre límit per a ell que les pròpies possibilitats. Fou el vertader pare d'un poble que encara solia passar fam. Les almoines que feia constantment el varen dur a l'extrem d'haver d'empenyorar un dia la pròpia creu pastoral i a viure també d'almoina una llarga temporada.

A Formentera conegueren particularment les seues qualitats perquè aleshores encara eren més pobres que no a Eivissa. L'any 1846 hi va trametre alguns llaüts plens de patata i arròs i a

costes pròpies féu començar obres a diversos camins per tal que nombrosos caps de família poguessin tenir llocs de treball. Manà i va pagar l'obra de sa Sèquia per posar en comunicació la mar i s'Estany Pudent, quan la secular incomunicació ocasionava moltes malalties. Aquesta obra d'abast incalculable aleshores ja s'havia vist com a molt necessària a la darrerria del segle XVIII, però ningú s'havia arriscat a realitzar-la.

A la Mola particularment, solia anar-hi per consell dels metges, i en haver conegut la gran necessitat d'aigua que tenien els anys secs, féu l'Aljub del Poble, que encara dura.

El concordat que signaren el govern espanyol i la Santa Seu (1851) determinà l'extinció del bisbat d'Eivissa i d'alguns altres de la península que tampoc no tenien població nombrosa. Eivissa i Formentera s'havien d'agregar al bisbat de Mallorca. El bisbe Carrasco, però, no volgué renunciar a la seua eivissenca per cap de les maneres, ni tan sols quan li ho proposà l'arquebisbat de València. Ell volia continuar vivint pobre amb els pobres de les nostres illes. I fins ara és l'únic bisbe que ha mort a Eivissa (1852). Fou soterrat al peu de l'altar major de la catedral, on ell havia dit que desitjava continuar present en certa manera entre els seus diocesans.

Després de quasi un segle el bisbat d'Eivissa i Formentera fou novament instituit, primer com administració apostòlica (1927) i després com a diòcesi *pleno jure* (1949), prop d'un segle després de la mort del gran bisbe Basilio Antonio Carrasco.

JOAN MARÍ CARDONA

PORTES OBERTES

UN CONCURS DE LA REVISTA EIVISSA

A fi de donar sortida als treballs de creació literària, periodístics i d'investigació en llengua catalana, la revista «EIVISSA» convoca un concurs permanent que es regirà per les bases següents:

- 1— Hi podran participar els joves nascuts o residents a les Pitiüses, compresos entre els 14 i els 21 anys d'edat.
- 2— La temàtica del concurs és lliure, per bé que es valorarà especialment la seua vinculació amb la realitat d'aquestes illes en els treballs periodístics i d'investigació.
- 3— L'extensió dels treballs serà de 3 a 6 folis, mecanografiats per una sola cara i a doble espai. Els concursants podran aportar el material gràfic que considerin oportú.
- 4— S'atorgarà un 1.º premi de 5.000 pessetes i un 2.º premi de 3.000 pessetes, que seran indivisibles.
- 5— Els treballs premiats seran publicats en el pròxim número de la revista «EIVISSA».
- 6— L'admissió d'originals queda oberta fins al 31 d'agost de 1983. S'enviaran per triplicat, fent constar nom, data de naixement i domicili de l'autor, a la revista «EIVISSA», Carrer de Pere Francés, 12, 1.º, 2.ª, Apartat de Correus 578—Eivissa.
- 7— El Jurat estarà format per membres del Consell de Redacció de la revista «EIVISSA». Podrà declarar deserts els premis, resoldrà els casos no vistos per les bases presents i es reserva el dret de publicació dels originals no premiats que consideri interessants.
- 8— El veredict del Jurat serà notificat oportunament als autors participants.